

Seligeria tristichoides

Kantdvärgmossa

Mossor

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
D1

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Grimmiales, **Familj:** Seligeriaceae, **Släkte:** Seligeria (dvärgmossor), **Art:** *Seligeria tristichoides* - kantdvärgmossa Kindb. **Synonymer:**

Kännetecken

Skotten blir upp till 2 mm höga och bildar mörkgröna till brunaktiga mattor eller tuvor. Bladen sitter i tre rader, vilket syns tydligast på sterila skott eftersom de har mer upprätta blad. Bladen smalnar av från en oval bas till en utdragen spets, vilken fylls ut av den kraftiga nerven. Bladkanten är mycket svagt tandad i spetsen. Arten är samkönad och kapslar är vanliga. Kapselskaftet är 1-1,5 mm långt och ofta svagt krökt. Den ovala till urnformiga kapseln har ett peristom av 16 rödbruna, triangulära, spetsiga tänder bestående av cirka 15 segment. Den torra, tömda kapseln är trattlik, bredast vid mynningen och övergår gradvis i skaftet. Kapseln har en kolumella som förlängs och sticker upp i mitten när sporerna mognat. Sporerna är 18-24 µm i diameter.

Kantdvärgmossa står mycket nära gotländsk dvärgmossa *S. patula*, men denna har en mer päronformig kapsel med tydligare avsatt bas, en kolumella som inte blir längre allteftersom kapseln mognar, samt blad med en mer papillös, utlöpande nerv. Trumpetdvärgmossa *S. oelandica*, som ibland växer tillsammans med kantdvärgmossa, har en kapsel som också är trattlik som torr och tömd, men med en ännu bredare kapselmynning och korta, mycket trubbiga peristomtänder. Dessutom sitter bladen inte i tre rader på skotten.

Utbredning och status

Arten förekommer sällsynt i de nordligaste fjällen i Sverige. Dessutom finns en kollekt av arten, vars etikett endast anger växtplatsen som Norrbotten. I övriga Norden är den sällsynt i Norge, i nordöstra Finland och på Svalbard. Utanför norra Skandinavien är arten även känd från de norra delarna av det europeiska Ryssland, Sibirien samt nordvästra och nordöstra Nordamerika. Kantdvärgmossa är rödlistad även i flera andra länder i Europa.

Ekologi

Kantdvärgmossa växer på kalkhaltiga klippor. I Sverige är den framförallt funnen i fjällen vid - strax nedom eller ovan - trädgränsen. I Norge är den däremot mest funnen i skogslandet. Underlaget kan vara dolomit, kalksten eller kalkhaltiga skifferar. Klipporna är ofta översilade eller beskuggade; exempelvis hittar man arten under överhäng eller i andra skrymslen i lodytorna. Den växer ofta tillsammans med skifferblindia *Blindia caespiticia* och andra dvärgmossor: bl.a. kalkdvärgmossa *Seligeria donniana* och *S. oelandica*. Mogna kapslar påträffas framförallt på sommaren.

Hot

Allt som kan förändra fuktigheten på lokalen utgör hot. Då kantdvärgmossa ibland växer på översilade klippor, utgör varje förändring av hydrologin i form av t.ex. dränering ett hot. Stenbrytning och annan exploatering av lokalerna utgör andra potentiella hot mot arten.

Åtgärder

Ingrepp som förändrar lokalklimatet på lokalerna för arten bör undvikas. Ingrepp som leder till att hydrologin förändras så att vattenöversilningen upphör eller minskar måste undvikas. Kända lokaler bör skyddas mot stenbrytning och annan exploatering. Arten bör eftersökas i lämpliga miljöer och ytterligare återbesök på kända lokaler måste ske för att se om ytterligare åtgärder behövs för att skydda arten.

Övrigt

Utländska namn - NO: Radblygmose. FI: Rivihitusammal.

Etymologi: tristichoides (lat.) = som liknar *Seligeria tristicha*, nu *S. trifaria*.

Uttal: [*Seligeria tristikoídes*]

KEY FACTS Shoots up to 2 mm long, forming dark green to brown tufts or mats. Leaves trifarious (most obvious in sterile shoots). Capsules common, funnel-shaped with a lengthened columella and long, recurved teeth when empty. Seta 1-1.5 mm, slightly arcuate. Spores 18-24 µm, mature in summer. - Grows on calcareous rock, often under overhangs on flushed or shaded vertical cliffs of dolomite or calcareous schist. A rare species, typically found in the northernmost part of the Scandes mountains.

Litteratur

- Lönnell, N. 2006. *Seligeria tristichoides* kantdvärgmossa s. 208. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Mårtensson, O. 1956. Bryophytes of the Torneträsk Area, Northern Swedish Lapland II Musci. *Kungl. Sv. Vetensk. Akad. avhandlingar i naturskyddsärenden* 14.
- Nyholm, E. 1987. *Illustrated flora of Nordic mosses*. Fasc. 1. Nordisk Bryologisk Förening, Köpenhamn och Lund.
- Rumsey, F.J. 1990. Additions to the bryophyte flora of the Torneträsk area, Swedish Lapland. *J. Bryol.* 16: 199-208.
- Vitt, D.H. 1976. The genus *Seligeria* in North America. *Lindbergia* 3: 241-275.

Författare

Niklas Lönnell 1997. Rev. Niklas Lönnell 2006. Redigerat av Tomas Hallingbäck 2010.